

prosv. delegata iz Hrvatske iz Gl. Prosv. Sveta in razprave v šol. zakonu. — Širite Narodno Prosveto in naročajte jo!

— **Mesto obolelega hrvatskega delegata** v Glavnem Prosvetnem Svetu v Beogradu je prispel k razpravam o načrtu šol. zak. za osnovne šole njegov namestnik dr. Lg. Čajkovic.

— **Opozorjamo na članek** »Ženska ročna dela in učiteljice«, od katerega prinašamo danes drugi del. Posebno šolske odločitve faktorje opozorjamo na ta izvajanja.

— **Načrti kmet. svet. Vilj. Rohmana** o kmetijsko-nadaljevalnih šolah, ki jih prinašamo v današnji prilogi pridejo v razpravo tudi v Beogradu. Tovariše opozorjamo, da naj si prilogo shranijo, ker jo bodo sigurno še potrebovali, in jim pozneje ne bomo mogli več ustreči z njo, dasi jo bodo šele z odobritvijo potrebovali.

— **Umesten predlog celistiškega učiteljskega društva:** Višje oblasti pošiljajo zaporedoma razne ukaze za vsch vrst »fehtarije«: zdaj za rusko deco, zdaj za hčerko umrlega skladatelja narodne himne »Lepa naša domovina« itd. K temu se konstatira sledeče: 1. Vsako tako pobiranje med šolsko deco je jako mučno, ker imamo sami dovolj otrok, ki so bosí, lačni in goli. 2. Ljudstvo ima vtis, da si izmišljamo to sami in da se prime kaj pobrane celo nas. 3. Take želje (prošnje) višjih oblasti so za nas ukazi. 4. Učiteljstvo meni, da imajo višje oblasti celo nekak seznam učiteljstva, ki pridno nobira in mnogo pošlje, na drugi strani pa seznam onih, ki malo pošljejo in so v njihovih očeh narodno mlacni, pa dobivajo zato črne pike. Ostala učiteljska društva pa prosimo, da sklepajo v tem smislu.

— **Zahvaljujemo** se vsem tov. za izraze sočutja ob priliki izgube najinega ljubega Julčka. — Vinko in Julija Klanšek.

— **Značilno.** Občnega zbora Jugoslovenske Matice, podružnica Žalec in okolica, kateri predseduje tov. Petriček, se je udeležilo — vkljub 200 šapirografiranih valbil in reklame v časopisih — le 23 udov, med katerimi je bilo — skoro polovica — 9 učiteljev, in sicer 3 meščansko- in 6 ljudskošolskih; nadalje smo med navzočimi našli 5 posestnikov, 3 dame, 3 uradnike, 2 trgovca in 1 obrtnika. To se je izvršilo dne 5. februarja 1922 leta v Žalcu. Ali ni to značilno?

Vestnik za učiteljsnike.

DARILO ZA UČITELJSKI NARAŠČAJ.

Šmarsko učiteljstvo in drugi šmarski mladinojubi so darovali za knjižnico Udruženja marib. učiteljskega naraščaja 300 K, istotako tudi 4 mariborčani 80 K. Vsem darovalcem se Udruženje prisrčno zahvaljuje.

VABILO NA DEŽELO!

Ja, še celo odraslim ljudem, ki so menda mislili, da imajo zobe v požiralniku in ne v ustih, sem moral grizljaje iz grla v želodec »basati«, da sem jih rešil smrti pred zadušenjem.

Večkrat se je že pripetilo, da sem pozimi moral fizič ruvati. Mali otroci, ki pomagajo materam fizič zbirati, istega večkrat vsade kar v nos, kjer ob obili vlagi prehitro skalí. Prineso ga v šolo, češ da ga boli nos. Pomagati mu treba in ga rešiti bolečin, ker zdravnik ni blizu.

Mož, ki mu hoče hiša vsled starosti »vkuo zlesti«, je primoran novo pozidati. Slišal je nekje, da se lahko reši za 6 let hišno-razrednega davka; samo vedel ni, kako? Vprašamo, če res ni treba plačati »pečne štibre«, ako zida novo hišo.

Razložil sem mu to olajšavo, in mu pojasnil, da mora potem občine vložiti načrt stavbe.

»Pa bi mogoče tudi vi znali to narediti,« se je oglasil mož in moledoval je toliko časa, da sem mu obljubil »to kunšt« poizkusiti.

Ker je hiša na papirju dobro zrastle, mi je to prineslo slavo in zidal sem na papirju še več hiš, ljudje pa so bili rešeni »pečne štibre«.

»Tam, veste, ko ste nekoč pri tisti stari groblji zajca ustrelili, sem hotel vzeti nekaj kamna, da z njim posujem kolovoz. Sosed pa mi tega ne pusti, ker trdi, da leži groblje na njegovem. Meni grozi s tožbo pa vendar mislim, da groblja leži na mojem, gotovo pa ne vem. Mogoče vi poznate na »lonkarto«, pa bi šli z menoj, če bi vas mogel naprositi.«

Ustrežem in grem. Mapa ni hotela pokazati nobenemu pravice, groblja je ležala na parcelah obeh posestnikov. A: »Viš, da po lonkarti ni Tvoja!« B: »Kam na ne boš jemal, bom pa komisjon vzdignil.« Nato jaz A-ju: »Kateri kolovoz pa ste mislili posuti?« A: »Tale, saj sami

vidite, kako je razdraban.« B. vmes: »Pa s tem kamenjem ga ne boš posipal.« Jaz: »Kdo na rabi ta kolovoz?« Oba: »Oba midva.« Jaz nato B-ju: »Kolik časa pa že leži tu groblja?« B: »Ne vem, še za mojega ranjkega očeta je bila tu.« Jaz: »Čudno se mi zdi, da se upirate sosedovi nameri. Če vas tišči par sto kron, vzdignite komisijo: dosegli po mojem mnenju ne boste ničesar, ker komisija se bo morala tudi ravnati po mapi. Sosed bo postal vaš sovražnik, groblja bo pa bržčas še nadalje tu ležala. Ali bi ne bilo boljše, da oba zvozita vse kamenje v kolovoz, ker je res potreben posipanja. Na dnu prostora postavita mejnik, prazen in očiščen prostor pa prekopljeta in obsejeta. S tem bodeta imela kar večkratni dobiček. Ostala si bodeta prijatelja, stroškov ne bo imel nihče, kolovoz bo zboljšán in slednjič si še oba pridobita nekaj zemlje za obdelovanje. B: »Naj pa bo.« In bilo je tako. Jaz pa sem še večkrat »igral geometra pri gmanjskem komisijonu«.

(Daže prihodnjič.)

Naše nar. prosvetno delo.

NAŠE IZVENŠOLSKO DELO.

(Prerod.)

Začelo se je, zato pa pojdemo dalje in ne odnehamo, pred vsem pa ne ostanimo na sredi pota kot je naša navada. Čemu je treba prerod podpirati, mi ni potreba pojasnjevati, ker menda vsak že ve, da naroda ne smemo pustiti v sedanjem kritičnem stanju.

Učitelji smo dolžni, da pomagamo z vsemi močmi dalje naši »prerodovi« barki, ne morda zato, ker smo v ta namen plačani (plača ne dosega niti dela v šoli), ampak zato, ker smo edini napredni stan, ki smo razpredeni v najširše narodove mase in zato najbolj poznamo potrebe in vrzeli.

Potrebno pa se mi zdi povdariti, da moramo na dveh poljih zastaviti svoje prosvetiteljsko delo, ker najdemo v narodu dve potrebi:

1. Splošna izobrazba in morala, in
2. Narodna in državna zavest.

Mi vsi smo že od nekdaj imeli dve točki pred očmi ter se po njih ravnali, toda duh časa zahteva posebno v tem trenutku največje pažnje, posebno na drugo točko.

Nemštvo, oziroma tuj jarem, sta v našem narodu ubila vsak čut samozavesti in vero v lastno moč. Znal je nas neprijatelj odtujiti od lastnega ognjišča, zato pa smo vedno občudovali vse, kar je prišlo od zunaj, a lastno smo bagatelizirali. Pomislimo samo na proizvode iz naše in tujih držav. Vsaka reč je boljša iz Avstrije, še boljša iz Nemčije, in ker je oddaljenejša Francija, so njeni proizvodi še boljši, kam šele angleški in ameriški. Ne pomaga vse nič, to nam leži že sto in stoletja v krvi.

Pa bomo si odkriti! S koroškimi plebiscitom smo bili zelo razočarani, kako pa bi bili šele, ako bi bil plebiscit uveden tudi za Kranjsko. Še danes bi pol kranjskih glasov bilo za Dunaj! Tega vsega ne bi mogli prišteti na rovaš narodu, kolikor več onemu, ki ga ščuva in širi med njim nezadovoljstvo do lastne države, do lastnega naroda.

Tu bomo našli učitelji dela dovolj, zato ga le pogumno prevzemimo na rame. Kakor pa je butara močnejša od šibe, tako tudi ne smemo delovati razcepljeno in posamezno temveč skupno in smotreno.

Vsaka vas ima svoj glas, tako tudi vsak predel in kraj svoje navade in potrebe, po katerih se mora ravnati prosvetiteljsko delo; zato pa moramo stvoriti enote, ki organizirajo, upeljejo in vodijo vse delo. V ta namen je potrebno, da izvoli vsako okraj učit. društvo prosvetni odsek, ki prevzame to delo nase. Ta odsek stopi v zvezo z vsemi šolskimi vodstvi, ki mu poročajo o razmerah in potrebah naroda, da dobi podrobno sliko svoje okolice. Nato pa gre odsek šele na delo z različnimi sredstvi izmed katerih naj omenim le dve: predavanja in predstave. Iz poročil šolskih vodstev se bo razvidelo, kakšna predavanja so tu ali tam najbolj potrebna, zato bo vedel odsek, kakšne predavatelje naj išče. Mnogo jih bo našel med učiteljstvom, druge pa bo dobil na razpolago pri centrali »Preroda« v Ljubljani.

Pripomnim pa že sedaj, da moramo paziti pri predavanjih, da ne odbijemo naroda, kajti ljudstvo je nezaupljivo in sodi vse le po prvem utisu. Razen poljudnosti, ki je prvi pogoj, stavi jaz še drugega: Predavanje bodi kratko in raznoliko. Na en večer lahko pridejo tri teme, toda vsaka se naj absolvira v 20—30 minutah. Odsek pa naj gleda tudi na to, la

nastopijo najprej tuji predavatelji, a zaključno besedo naj ima domači vodja ali učitelj. S tem se popularizira šolo med narodom, na drugi strani pa dobe ljudje večje zaupanje do tujih nepoznanih govornikov.

Odsekova naloga naj bo tudi, da potom učiteljstva organizira v vsaki občini, vsakem šolskem okolišu odre in igralna društva. Zbira drame in druge igre ter jih razposiljuje po vaseh. Nazadnje pa vzpodbuja, agitira in deluje, da se po vaseh ustanove knjižnice in druga prosvetna društva. Pred vsem pa naj bo odsekova naloga, da budi in kontrolira zaspance.

Tem odsekom bi naj šla na roke tudi pokrajinska šolska oblast v tem, da bi plačevala potne stroške tistim predavateljem, ki gredo predavat v tuje okoliše, posebno onim iz centrale. Pri naših mizernih plačah naj se nikar ne zahteva še teh žrtv. V Srbiji dobiš plačano, kadarkoli greš predavat iz ene občine v drugo.

Menim, da bi učiteljstvo mnogo pripomoglo »Prerodu« ter bi na tak način moglo postati pri njem prvi faktor; nikdar pa nas ne pridobite z zmerjanjem pižancev, ker pri nas ni učiteljev, ki bi bili dan za dnem pižani.

Drago Hudé.

Šolski odri,

—po **Naznanilo.** Vsem onim cenjenim tovarišem, ki se pogosto obračajo do mene z raznimi vprašanji glede mladinskih iger, posebno onim, ki žele prirediti lepi bajki »Pogumni Tonček« in »Trnjulčico« v ljudno naznanjam, da imenovanih iger nimam več doma. Izposojeni sta. Oglasilo se je za nje že 12 kolegov. Postrežljivi tovariši Levstik iz Krškega utegne obe igrí imeti in on bo rad postregel. Ko dobim igre nazaj, bom tudi jaz posodil po vrsti onim, ki so me prosili. K igri »Trnjulčica« pripominjam, da je pevške in glasbene točke priredil prav okusno tukajšnji občinski tajnik g. Peter Jereb, ki izposoja note proti dogovorjenemu plačilu. — V Litiji, 6. februarja 1922. — Bernard Andoljšek, vodja.

—po **Konjiški okraj. Žiče.** (Šolski oder.) Na Kraljevo je priredila učiteljica M. Bezljajeva predstavo s šol. mladino. Deklamacije domoljubnih pesmi, enodejanka »Darežljivi otroci«, dvodejanka »Dve teti«, vse so otroci dobro pogodili. Nastopila so tudi šoli odrasla dekleta v šaloigri »Pri gospodi«. Ljudstvo se je najbolj zabavalo in sološno želelo, da se še ponovi. Zanimanje za predstavo je bilo toliko, da je moralo mnogo ljudi oditi, ker ni dobilo prostora. Tokrat je prišlo namreč razen domačinov tudi mnogo ljudi iz sosednjih vasi. Cenrav je bila vstopnina prostovoljna, se je nabrala vseeno lepa vsotica, ki se uporabi za šol. knjige.

—po **Špitalič. (Šol. oder.)** V Špitaliču pa je napravil nadučitelj Kržič prvi poskus, in sicer tokrat le z odraslo mladino. Dekleta so dobro pogodila burko »Jeza nad betelinom«, fantje pa še bolje burko: »Trije tički«. Nikjer je ne bi mogli bolje igrati. Tov. Kržič je že s tem prvim poskusom dokazal svojo sretnost in zmožnost — zakaj ni šala v tako zakotnem, hribovskem kraju, kjer je takorekoč svet s plankami zabiti postaviti oder in vaditi igre in poleg tega si omisliti še pevski zbor, ki je zapel kljub temu, da je nastopil prvič, prav dobro nekaj pesmi. Čestitamo tov. Kržiču na tem uspehu in prepričani smo, da nas še večkrat tako prijetno presenetí.

—po **Zibika — okr. Šmarje. (Otr. oder.)** Na Svečnico smo bili pri šolski predstavi v Zibiki. Običajen vzpored je bil zelo obširen. Čudili smo se nastopu otrok pri igrah »Sneguljka« in »Šivilja Klara«. Presenetili so nas ljubki pevci s čistimi močnimi glasovi in s sigurnostjo, s katero so neli zelo težke pesmi kakor: »V hribih se dela dan« (3 glas.), »Sarafan«, »Bledi mesec« i. dr. Presledke med igrama so izpolnile razne deklamacije in pa pesmi, ki jih je pel moški zbor — zibški mladeniči. Pevci in igralci so izbornorešili svojo nalogo. Ljudstva se je nabralo nepričakovano veliko. Bogato je bil poplačan trud, ki sta ga imela prireditelja g. in ga. Blazinšek; lahko sta zadovoljna.

—po **V Tržišču** je priredil učiteljski zbor s sodelovanjem domačih pevcev v nedeljo dne 5. t. m. šaloigro: »Kakršen gospod tak sluga«, ki je izvalila plobe smeha, in nekaj pevskih točk, med katerimi je: »Vasovalec« najbolj ucajal. S prireditvijo so bili prav vsi zelo zadovoljni. Sodelujočim tovarišem, tovarišicam in pevcem je lep uspeh pač najboljša zahvala in zadoščenje za njihov trud.

—po **Sv. Lovrenc Sl. g.**: Tukajšnja šol. mladina je 15. I. urizorila igri »Janko in Metka« in »Škratelja«. Kakor igri, tako je ugačalo občinstvu tudi petje in deklamacije. Uspeh je bil v vsakem oziru jako dovoljen. Na prošnjo občinstva

se je predstava 22. I. ponavljala pri znižanih cenah. Čisti dobiček je žela šolska knjižnica.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk. **Ali res nimamo več šol z ljudskimi knjižnicami, kakor samo dve?** Samo dvoje šolskih vodstev nam je poročalo, da obstoja na šoli ljudska knjižnica, ki posluje in je v rokah učiteljstva. O ljudskih knjižnicah po ljudskih šolah je razpravljala tudi naša prva pokrajinska skupščina UJU v Rogaški Slatini. Konstatirano je bilo, da leži mnogo leposlovnih in poljudno poučnih knjig v naših okr. knjižnicah, v lokalnih šolskih učiteljskih knjižnicah in deloma v šolarskih knjižnicah kot mrtev kapital, ki bi se pa bogato obrestoval, ako bi se te knjige izločile v javne ljudske knjižnice na posameznih šolah, katerih upravo bi prevzelo učiteljstvo iste šole. Vendar bi bilo treba to vprašanje rešiti nekakim uredbenim potom in v soglasju s šolsko oblastjo. — Z zbiranjem knjig za ljudske knjižnice na posameznih šolah se pa lahko prične brez odloga.

Ljudska predavanja.

—pp **Držimo se principa, da prirejamoljudska predavanja** le v šoli in potom šole, da uveljavimo šole kot nevtralen prosvetni faktor, ne samo za mladino, ampak tudi za ljudstvo sploh. Predavanja pa naj ne bodo ljudstvu samo pouk, temveč tudi razvedrilo in zabava. Zato opuščajmo teme, ki izzvene samo kot »moralne pridige«, izberimo si živalne in zabavne predavatelje ali si jih pa skušajmo pridobiti od drugje, kar napravlja še boljši vpliv. Treba sistematičnega in vztrajnega dela tudi na tem polju. Predavanja bi se dala združiti tudi z nastopi — pevskimi i. dr. — odrasle mladine, da bi imela večjo privlačno silo.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovenske Matice!“

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica šte. 6.

—k **Knjiga za preračunanie vseh vrst obsegov,** površin in vsebin z M-mero in z metrom ter tekočin nepolnih, vodoravno ležečih sodil in valjih. Spisal Alojzij Ermenc, podpreglednik fin. straže. Pisatelj pravi sam: Posebnost knjige je ta, da se s pomočjo iste lahko izračunajo stvari popolnoma natančno, n. pr. ugotovitev množine tekočin v nepolnih posodah in živa teža goveje živine brez tehtnice. Knjiga ima pomen za slabega računarja, za dobrega pa, ker si prihrani mnogo časa, kajti s pomočjo knjige je treba samo dve ali tri številki sešteti in eno odšteti.

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

—o **Računstvo za ženske obrte.** Sestavil Henrik Podkrajšek, prof. na sred. tehn. šoli. Odobrilo ministrstvo za trgovino in industrijo. Cena vezani knjigi 28 K. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Knjiga obsega sledeča poglavja: Osn. rač. s celimi in dec. števi; osn. rač. z navadnimi ulomki; procentni račun; obrestni rač.; o novcih in denarnih zavodih; o zavarovanju za bolezen, strokovni del; o kalkulacijah v obče; kaj tudi lahko vpliva na prodajno ceno obrtnih izdelkov; donosnostni ali rentabilitetni račun. Poleg tega ima tudi tabelarične dodatke praktične vrednosti. — Priporočamo!

—o **Knjigovodstvo za ženske obrte.** Sestavil Henrik Podkrajšek, prof. na tehn. sred. šoli. Odobrilo oddelek ministrstva za trgovino in industrijo. Cena vezani knjigi 12 Din. Založila in natisnila Učiteljska tiskarna. Knjiga obsega sledeča poglavja: O knjigovodstvu; knjige obrtnega knjigovodstva; gospodarski proračuni. — Priporočamo!

Iz nase organizacije.

Društvene vesti.

+ **Okrajno učiteljsko društvo Ljubljana** ima redni občni zbor v soboto, dne 25. februarja t. l. ob 6. uri popoldne pri sv. Jakobu. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika, 2. Poročilo pedagoško-didaktičnega, gospodarsko-obravnega in prireditvenega odseka, 3. Volitev društvenega odbora in odsekov, 4. Slučajnosti, K obilni udeležbi vabi odbor.

+ **Učit. društvo za mariborski okraj.** Dodatek: 1. točka — neizpremenjena, 2. točka — Pojasnila k spisovanju novih šolskih tiskovin. (Poroča g. nadzornik M. Lichtenwallner.) 3. točka — Doneski k umetniški vzgoji. (Poroča tov. Radovan Jaut.) 4. točka — Slučajnosti.